

гарантують демократію, верховенство закону, забезпечення прав людини, повагу та захист прав меншин; залучення значної кількості прямих іноземних інвестицій та переорієнтація експорту на високотехнологічну продукцію; пришвидшення імплементації законодавства ЄС.

Список використаних джерел:

1. Концепція закордонної політики Чеської Республіки, викладена Міністром закордонних справ Чеської Республіки Й. Зеленьцов на засіданні Парламенту (14.10.93) [Електронний ресурс] // Огляд преси та інші інформаційні матеріали, отримані від закордонних дипломатичних представництв. Справа № 6983. – Режим доступу: <http://www.saske.sk/cas/zoznam-rocnikov/2013/3/6050>
2. Павлишин Л. Досвід інтеграції Чеської Республіки до Європейського Союзу (1993-2004 рр.) [Електронний ресурс] / Л. Павлишин // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. - 2013. - Вип. 22. - С. 156-179. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2013_22_13
3. Процес європеїзації та його особливості в посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи : наук. розробка / авт. кол. : Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, В. В. Баштанник та ін. - К. : НАДУ, 2010. – 36 с.
4. Иванов И. Расширение Евросоюза: сценарий, проблемы, последствия / И. Иванов // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. – № 9. С. 24-28
5. Эштваникова М. Итеграция Словакии и Чехии в Европейский Союз / М. Эштваникова // Обозреватель. – 2003. – № 10 (165). – Режим доступу – http://www.observer.materik.ru/observer/N10_2003/index.htm
6. Fajmon H. Cesta Ceske Republiky do Evropske Unie // Centrum pro sudium demokracie a kultury. — Brno, 2004. — 170 s.
7. Národní program přípravy České republiky na členství v Evropské unii 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroskop.cz
8. Priority plnění zásad Bílé knihy v České republice [Електронний ресурс] : Usnesení vlády ČR. – Режим доступу : <http://isap.vlada.cz>
9. Vesely Z. Dejiny ceske politiky v dokumentech: Dohoda o přípravě České republiky na vstup do EU. Politika v České republice 1/2000. – Praha, 2005 –768 s.

Курсант 3-го курсу ННІ №1 НАВС

Красносельська Любов Сергіївна

ПРИНЦИП ПОЛІТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ СИСТЕМ

У час якісних змін, коли звучується сфера державного регулювання в економіці та духовній сфері і розвиваються саморегулюючі, самоврядні процеси, як наслідок – робиться акцент на ролі правоохоронних систем у створенні механізму реалізації конституційних прав і свобод громадян та забезпеченні їхніх інтересів. Формування професійної правоохоронних органів має стати головним завданням Української держави, що відповідає конституційним положенням. Утвердження нових підходів у її формуванні означає: зміну вимог щодо її укомплектування; зміну умов проходження державної служби; відокремленість державно-службової діяльності від політичної; визначеність засад поведінки державних службовців та їх правового статусу, включаючи систему гарантій їхньої діяльності; створення механізму притягнення до відповідальності за порушення умов проходження служби, неналежне виконання чи невиконання завдань служби. Неабияке значення для цього має визначення принципів державної служби і їх відповідна правова фіксація. Дослідження принципів державної служби дає змогу відповісти на низку питань: Що є головним в інституті державної служби? Що супроводжує систему державно-службових відносин? Та найголовніше, як визначити принцип політичної нейтральності діяльності правоохоронних систем? [1, с. 7].

Відповідно до Конституції України ч. 3 ст. 37: «Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих

органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях». [4,ст.37]. Державні службовці, у разі виконання посадових обов'язків не повинні бути зв'язані рішеннями окремих партій, політичних рухів чи громадських організацій, а мають керуватися виключно законодавством України. Проте, в діючому Законі України «Про державну службу» практично жодним чином не накреслено напрями та не прописано механізми забезпечення реалізації принципу політичної нейтральності державної служби. Окрім абзацу, де сказано «Державні службовці не можуть брати участь у страйках та вчиняти інші дії, що перешкоджають нормальному функціонуванню державного органу». [5] Проте, ця норма має лише опосередковане відношення до забезпечення політичної нейтральності інституту державної служби. Щодо прямого відображення конституційної норми, то тут можна згадати, хіба що діючі Загальні правила поведінки державного службовця, де передбачено принцип політичної неупередженості, що означає заборону надавати будь-які переваги та виявляти прихильність до окремих політичних партій чи їхніх представників.

Структури державної влади мають не просто дотримуватися нейтралітету, а взагалі не брати участі у боротьбі між владою та її критиками й політичними опонентами. Насамперед поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності. Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність. Поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях. В зазначених органах є неприпустимою діяльність політичних партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичну мету. [2, ст.10].

Однією з передумов ефективної діяльності державної служби є проведення чіткого розмежування між публічною службою та політикою, і відповідно службовими та політичними посадами. Перші покликані забезпечувати якісне та професійне виконання завдань, покладених на органи виконавчої влади, їх стабільність і неперервність, а діяльність та перебування тих чи інших осіб на певних посадах не має залежати від жодних політичних метаморфоз, другі – мають забезпечувати формування та впровадження державної політики, і відповідно їх перебування на посадах об'єктивно зумовлюється політичною кон'юктурою. [6].

Важливе значення для стабільності функціонування державної служби має принцип позапартійності державної служби, або принцип політичного нейтралітету. Відповідно до ч. 3 ст. 37 Конституції України: «Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях». Державні службовці, у разі виконання посадових обов'язків не повинні бути зв'язані рішеннями окремих партій, політичних рухів чи громадських організацій, а мають керуватися виключно законодавством України. Принцип позапартійності державної служби (політичного нейтралітету державних службовців) означає, з одного боку – заборону відбору кадрів для державної служби за їх політичними поглядами, а іншого – обов'язок державних службовців при виконанні службових повноважень залишатися політично нейтральними. Цей принцип не знайшов належного правового закріплення в Законі «Про державну службу» (1993 р.). У Загальних правилах поведінки державного службовця передбачено принцип політичної неупередженості, що означає заборону надавати будь-які переваги та виявляти прихильність до окремих політичних партій чи їхніх представників. Але цей принцип мав би закріплюватися на законодавчому рівні, оскільки він є основою функціонування професійної і політично нейтральної державної служби. Головним орієнтиром діяльності державного службовця повинні бути суспільні (відповідно, і державні) інтереси; службовці не можуть брати участі у політичній діяльності (в безпосередньому розумінні цього терміна) при виконанні ними посадових обов'язків; зобов'язані бути нейтральними до політичної боротьби різних партій і рухів. Все, що пов'язує державного службовця з політикою, є його приватною

справою, несумісною з державною службою. Державний службовець повинен діяти відповідно до правових актів, а службове становище забороняється використовувати в інтересах тієї чи іншої політичної партії. Наприклад, у ФРН не встановлюються вимоги про «деполітизацію» або «департизацію» чиновника. У §53 Федерального закону Німеччини про статус чиновників передбачено: «Чиновник при здійсненні політичної діяльності повинен дотримуватись тієї поміркованості і стриманості, які випливають з його положення по відношенню до суспільства із урахуванням обов'язків його посади» [3, с. 243]. Однак, враховуючи національний досвід перебігу політичних подій з метою гарантування стабільності державної служби варто законодавчо закріпити принцип політичного нейтралітету державних службовців. В одному із проектів Закону України «Про державну службу в органах виконавчої влади» запропоновано закріпити положення, згідно з яким: «Державні службовці не можуть публічно демонструвати свої політичні погляди та чинити інші дії, що будь-яким чином можуть засвідчувати їх особливе ставлення до певних політичних сил або партій. Особа, яка на час призначення на посаду державної служби є членом політичної партії, повинна перед складанням присяги державного службовця призупинити своє членство у партії на час проходження державної служби. У разі відмови особи це зробити, вона не допускається до складання присяги державного службовця». Доповненням до цього принципу є принцип лояльності державного службовця до легітимно обраної влади. Наприклад, у Рекомендаціях № R (2000) 10 Комітету Міністрів Ради Європи – державам-членам щодо Кодексів поведінки для публічних службовців, підготовленому на 106-ій Сесії 11 травня 2000 р. У Додатку до Рекомендацій – Модельному кодексі поведінки публічних службовців передбачено: «Публічний службовець повинен діяти в політично нейтральній манері і не повинен намагатися перешкоджати законній політиці, рішенням чи діям публічної влади» [3, с. 714].

Політична нейтральність державного службовця полягає в тому, що державний службовець під час провадження службової діяльності повинен об'єктивно і неупереджено виконувати законні накази (розпорядження) осіб, яким він підпорядкований, незалежно від партійної приналежності цих осіб та своїх особистих переконань; державний службовець не може демонструвати свої політичні погляди та вчиняти інші дії, що будь-яким способом можуть засвідчувати його особливе ставлення до певних політичних сил, партій чи блоків; не має права утворювати політичні партії, блоки та бути їх членом, брати участь у страйках та акціях громадської непокори. Крім того, державному службовцеві забороняється брати участь у передвиборній агітації [7, с.48].

Головне, що необхідно відмітити – політична нейтральність державного службовця є одним із факторів, що впливає на стабільність функціонування інституту державної служби. Політизація державної служби перешкоджає створенню високопрофесійного управлінського кадрового потенціалу, не дає можливості державним службовцям тривалий час перебувати на посадах, реалізувати набутий професійний досвід [8, с.65].

Однак, нейтральність навіть в ідеалі не повинна бути абсолютною. Іншими словами, нейтральне виконання вказівок політичного лідера не повинно вступати в конфлікт або з базовими цінностями самого державного службовця, або – з загальноприйнятими загальнолюдськими цінностями. Найбільш відомий приклад – чиновники, які слухняно виконували злочинні накази нацистської верхівки [9, с.83].

Законодавче закріплення цих принципів сприяє професіоналізмові державної служби, її стабільності а також створює сприятливий режим для діяльності державних службовців, забезпечує незалежність від зміни у розстановці політичних сил у парламенті та уряді держави.

Список використаних джерел:

1. Келина С.Г., Кудрявцев В.Н. Принципы уголовного права. – М.: Наука, 1988.
2. Закон України «Про Національну поліцію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379)
3. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг.ред. Тимощука В.П., Школика А.М. – К.: Конус-Ю, 2007.
4. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)
5. Закон України «Про державну службу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4,

ст.43)

6. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За загред. Тимощука В.П., Школика А.М. – К.: Конус-Ю, 2007

7. Професійна етика публічної служби та запобігання конфлікту інтересів: навч. посіб./ Головне управління державної служби України, Порогова програма корпорації “Виклики тисячоліття” (МСС) щодо зниження рівня корупції – К.: Школа вищого корпусу державної служби, 2010. – 67 с

8. Пархоменко-Куцевіл О. Підходи до розуміння процесу трансформації державної служби // Вісник Національної академії державного управління. – 2008. – № 3. – С. 59-67

9. Оболонский А. В. Бюрократия для XXI века? Модели государственной службы: Россия, США, Англия, Австралия. – М.: Дело, 2002. – 168 с.

Доцент кафедри теорії держави та права НАВС, к.ю.н.

Кривицький Юрій Віталійович

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ АКАДЕМІКА В.В. КОПЕЙЧИКОВА

В умовах проведення правової реформи та становлення національної правової системи важливого значення набуває необхідність звернення до проблем правової доктрини, ідей і поглядів науковців, які безпосередньо пов'язані з формуванням змісту та напрямів розвитку юридичної науки [1, с. 7]. Так, серед плеяди відомих вітчизняних учених-правознавців чільне місце посідає постать Володимира Володимировича Копейчикова (17 листопада 1923 р. – 9 червня 2002 р.), доктора юридичних наук, професора, дійсного члена Академії правових наук України (1993 – 2002 рр.), Заслуженого діяча науки і техніки України, засновника наукової школи прав людини та їх забезпечення в діяльності правоохоронних органів Національної академії внутрішніх справ [2, с. 10].

З метою увічнення пам'яті В.В. Копейчикова, популяризації його наукової спадщини, заохочення науковців за вагомі здобутки у правничій науці рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ України від 30 вересня 2003 р. ухвалено установчі документи про проведення щорічного Конкурсу імені В.В. Копейчикова на кращу наукову роботу для молодих учених. У зв'язку з цим кафедра теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ уже традиційно проводить наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копейчикова. Водночас ад'юнкт кафедри історії держави та права Національної академії внутрішніх справ О.Г. Капічон під науковим керівництвом В.С. Калиновського здійснює підготовку дисертаційного дослідження для здобуття наукового ступеня доктора філософії на тему: «Історико-правова спадщина академіка В.В. Копейчикова». Крім того, до вшанування пам'яті В.В. Копейчикова шляхом організації наукових заходів активно долучається наукова громадськість й інших українських вишів, насамперед Львівського національного університету імені Івана Франка та Національного університету «Одеська юридична академія» [3, с. 3].

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання вивчення поглядів В.В. Копейчикова на правову реформу як складову процесу демократичної трансформації українського суспільства. У сучасній юридичній літературі наводяться різні доктринальні дефініції поняття «правова реформа», зокрема як: здійснювані Українською державою (або завдяки її впливу) якісні зміни соціальної спрямованості, сутності, змісту та структури законодавства й інших складових елементів правової системи (П.М. Рабінович); особливе управлінське рішення, що його приймає верховна державна влада (правляча еліта), яка змушена об'єктивно змінюваними умовами функціонування державного апарату відновлювати єдність цього апарату (державної влади) і остільки є заінтересованою у свідомій зміні названого функціонування; рішення, реалізація якого в реорганізуючій діяльності державного апарату має результатом утвердження нового режиму законності, що виступає як ціль здійснюваних цією владою перетворень (О.І. Ющик); державна політика, спрямована на системні перетворення за допомогою